

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

บทนี้จะนำเสนอองค์ประกอบของกระบวนการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยลักษณะข้อมูล ประชากร กลุ่มตัวอย่างและขั้นตอนการเลือกเครื่องมือการวิจัย ตัวแปรและสมมติฐานการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียดแต่ละประเด็นจะกล่าวเป็นลำดับไป

ลักษณะข้อมูล

- 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) จะได้จากการสำรวจ (survey) และการสนทนากลุ่ม (focus group)
- 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ได้แก่ ข้อมูลจากการสำรวจหนังสือเอกสารและผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในการวางแผนโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 365 แห่ง (กรมการปกครอง, 2541) ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2 กลุ่มหลัก คือ

1. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 7,823 คน
2. พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายคลัง โยธาและปลัดฯ จำนวน 1,095 คน (เป็นยอดรวมสมาชิก อบต. ทุกระดับชั้น และพนักงาน อบต. จำนวน 365 แห่ง, กรมการปกครอง, 2541)

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการโดยใช้สูตร

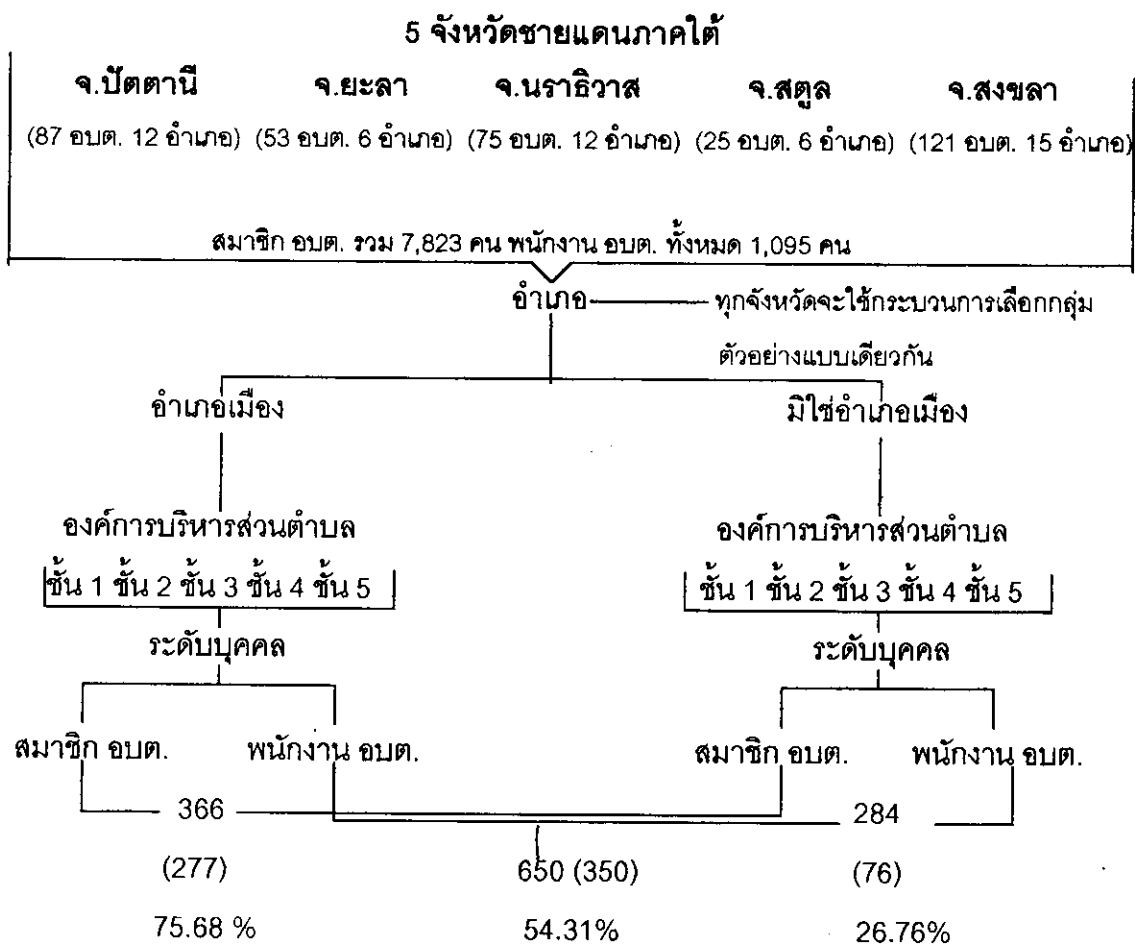
$$n = \frac{Z^2 \pi(1-\pi) N}{Z^2 \pi(1-\pi) + N e^2}$$

เมื่อ $\pi = .5$ $n =$ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
 $Z = 1.96$
 $e = .05$

จะได้ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมดังนี้

สมาชิก อบต. จำนวน	366 คน
พนักงาน อบต. จำนวน	284 คน
รวมทั้งหมด	650 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏรายละเอียดตามแผนภูมิต่อไปนี้

จากแผนภูมิข้างต้น การเลือกกลุ่มตัวอย่างดำเนินการแบบหลายขั้นตอน (multistage sampling) โดยเริ่มจากระดับจังหวัด ทุกจังหวัดจะใช้วิธีเดียวกันคือ แต่ละจังหวัดแบ่งเป็นอำเภอเมือง และมีไม่อำเภอเมือง จากระดับอำเภอเมืองเลือกองค์การบริหารส่วนตำบลมา 2 แห่ง ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) และจากระดับอำเภอที่มีไม่อำเภอเมือง ซึ่งมีมากกว่า 1 แห่ง เลือกสุ่มอย่างง่ายมา 2 อำเภอ จากระดับอำเภอสุ่มเลือกองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยวิธีเดียวกันมาอำเภอละ 2 แห่ง ได้องค์การบริหารส่วนตำบลด้วยวิธีดังกล่าวจำนวน 30 แห่ง 5 จังหวัด ก็จะเลือกสมาชิก อบต. จำนวน 366 คน พนักงาน อบต. จำนวน 284 คน กระจายไปตามจังหวัดต่าง ๆ โดยอาศัยเกณฑ์สัดส่วนคือ

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง } (n) = \frac{N_1 \times n}{N} \quad (\text{เมื่อ } N = \text{ประชากรทั้งหมด})$$

$N_1 = \text{ประชากรในแต่ละจังหวัด,}$
 $N = \text{ขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละจังหวัด)}$

สำหรับรายละเอียดรายชื่อและจำนวนตัวอย่างที่มีดังนี้ :-

กลุ่มตัวอย่างตามรายชื่อจังหวัด/อำเภอ/และองค์การบริหารส่วนตำบล

จังหวัด/อำเภอ	องค์การบริหารส่วนตำบล	สมาชิก	พนักงาน	รวม
1) จ.สงขลา				
อ.เมือง	1) อบต.ทุ่งหวัง	10	4	14
	2) อบต.เกาะแก้ว	11	2	13
อ.สิงหนคร	1) อบต.ชิงโค	12	2	14
	2) อบต.ป่าขาด	8	2	10
อ.สะบ้าย้อย	1) อบต.สะบ้าย้อย	9	3	12
	2) อบต.บ้านโหนด	12	-	12
รวม		62	13	75
2) จ.ปัตตานี				
อ.เมือง	1) อบต.กะมิยอ	14	4	18
	2) อบต.กูตะมีแล	5	-	5
อ.โคกโพธิ์	1) อบต.โคกโพธิ์	13	1	14
	2) อบต.มะกรูด	7	3	10
อ.หนองจิก	1) อบต.ดาโต๊ะ	5	3	8
	2) อบต.บางตาวา	5	3	8
รวม		49	14	63
3) จ.ยะลา				
อ.เมือง	1) อบต.หน้าถ้ำ	7	4	11
	2) อบต.ยะลา	4	3	7
อ.รามัน	1) อบต.ท่าธง	12	3	15
	2) อบต.บือมัง	13	2	15
อ.บันนังสตา	1) อบต.ถ้ำทะเล	5	4	9
	2) อบต.บันนังสตา	7	2	9
รวม		48	18	66

จังหวัด/อำเภอ	องค์การบริหารส่วนตำบล	สมาชิก	พนักงาน	รวม
4) จ.นราธิวาส				
อ.เมือง	1) อบต.กะลุวอ	10	3	13
	2) อบต.บางปอ	17	3	20
อ.ตากใบ	1) อบต.นานาค	10	3	13
	2) อบต.ศาลาใหม่	10	3	12
อ.ยี่งอ	1) อบต.ตะบอเยาะ	5	3	8
	2) อบต.ยี่งอ	9	2	10
รวม		61	16	76
5) จ.สตูล				
อ.เมือง	1) อบต.คลองขุด	6	3	9
	2) อบต.ทุ่งนุ้ย	15	3	18
อ.ควนกาหลง	1) อบต.อุไคเจริญ	10	4	14
	2) อบต.ปากน้ำ	6	1	7
อ.กิ่งมะนัง	1) อบต.นิคมพัฒนา	11	1	12
	2) อบต.ปาล์มพัฒนา	9	3	12
รวม		57	15	72
รวมทั้งหมด		277 (75.68)	76 (26.76)	353(75.68)

หมายเหตุ : จำนวนแบบสัมภาษณ์ที่ได้จริงมียอดรวมต่ำกว่าขนาดตัวอย่างที่กำหนดไว้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านผู้ให้ข้อมูล เวลา งบประมาณและพื้นที่ สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับระดับชั้นอบต. ดูจากภาคผนวก จ.

เครื่องมือการศึกษา

เครื่องมือการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

1) แบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้สำหรับสัมภาษณ์สมาชิก อบต. และพนักงาน อบต. โดยผ่านขั้นตอนการตรวจสอบดังต่อไปนี้ :-

(1.1) การหาความแม่นยำของเนื้อหา (content validity) จากผู้รู้และมีประสบการณ์ในเรื่องที่ทำการศึกษาตรวจสอบซึ่งประกอบด้วย ปลัดกับประธานกรรมการบริหาร อบต.ชิงโค อ.สิงหนคร จ.สงขลา

(1.2) การทดสอบความเชื่อถือได้ (reliability) กับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ การทดลองกับกลุ่มสมาชิก อบต.ป่าขาด กับ อบต.ชิงโค อ.สิงหนคร จ.สงขลา

ลักษณะแบบสัมภาษณ์จะแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบคือ

1. สถานภาพของผู้ตอบ
2. ข้อความที่เป็นประเด็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริง (facts) ที่เกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กระบวนการวางแผนชุมชนพึ่งตนเองและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. คำถามปลายเปิดที่เป็นความคิดเห็นเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่าง

กระบวนการสัมภาษณ์และการควบคุมมาตรฐานการสัมภาษณ์

เนื่องจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured schedule) ที่ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบ reliability และ validity การสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก (650 คน) จึงดำเนินการอบรมให้ความรู้กับพนักงานสัมภาษณ์ตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ชี้แจงภาพรวมของงานวิจัยทั้งหมดให้กับพนักงานสัมภาษณ์ทุกคนได้ทราบ เช่น ประเด็นปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์ สมมติฐาน สภาพทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย ฯลฯ
- 2) ชี้แจงรายละเอียดของรายการสัมภาษณ์ทุกข้อ/ประเด็นคำถาม ว่าแต่ละข้อต้องการทราบอะไร เพื่อมิให้การสัมภาษณ์ของแต่ละคนออกนอกประเด็นคำถาม
- 3) พนักงานสัมภาษณ์จับคู่ทดสอบบทบาทการเป็นผู้สัมภาษณ์ - ผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยสลับกันคนละครั้ง หลังจากนั้นให้ทดลองกับระดับพื้นที่คนละ 3 ชุด เพื่อตรวจสอบปัญหาการสัมภาษณ์ระดับพื้นที่
- 4) ผู้วิจัยจะสรุปบททวนการฝึกอบรมที่ผ่านมาทั้งหมดและรับฟังปัญหาในการสัมภาษณ์จากพนักงานสัมภาษณ์เพื่อขจัดปัญหาหรือความเข้าใจที่ไม่ตรงกันระหว่างพนักงานสัมภาษณ์ให้หมดไป
- 5) สิ้นสุดกระบวนการฝึกอบรมพนักงานสัมภาษณ์ 1 สัปดาห์

2) การสนทนากลุ่ม (focus group) เป็นการดำเนินงานภายหลังจากผู้วิจัยได้ผลการศึกษาจากข้อ 1) มาแล้วในลักษณะ

(2.1) ให้ผู้เข้าร่วมสนทนาให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา โดยยังไม่ทราบผลการศึกษาจากแบบสัมภาษณ์ (การสำรวจ) (5 ครั้ง)

(2.2) ให้ผู้วิจัยนำเสนอผลการสำรวจและให้ผู้เข้าร่วมสนทนาอภิปราย (1 ครั้ง)

กลุ่มบุคคลที่เข้าร่วมประกอบด้วย ผู้แทนของสมาชิก อบต. พนักงาน อบต. ผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ข้าราชการส่วนภูมิภาคระดับตำบลที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาการ เกษตรตำบล ปลัดอำเภอ อนามัย ครู และนักวิชาการรวมตลอดการดำเนินงาน จำนวนไม่เกิน 30 คน

จำนวนครั้งการสนทนากลุ่ม 3 ครั้ง

3) การบูรณาการผลการสำรวจ (survey) และการทำ focus group เพื่อนำเสนอตัวแบบการวางแผนโครงการชุมชนพึ่งตนเองสำหรับพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตัวแปรและสมมติฐาน

ตัวแปรจำแนกเป็น

ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหา อุปสรรคในการวางแผนโครงการ ซึ่งมีลักษณะเป็นตัวแปรประกอบ (composite variable) ดังต่อไปนี้

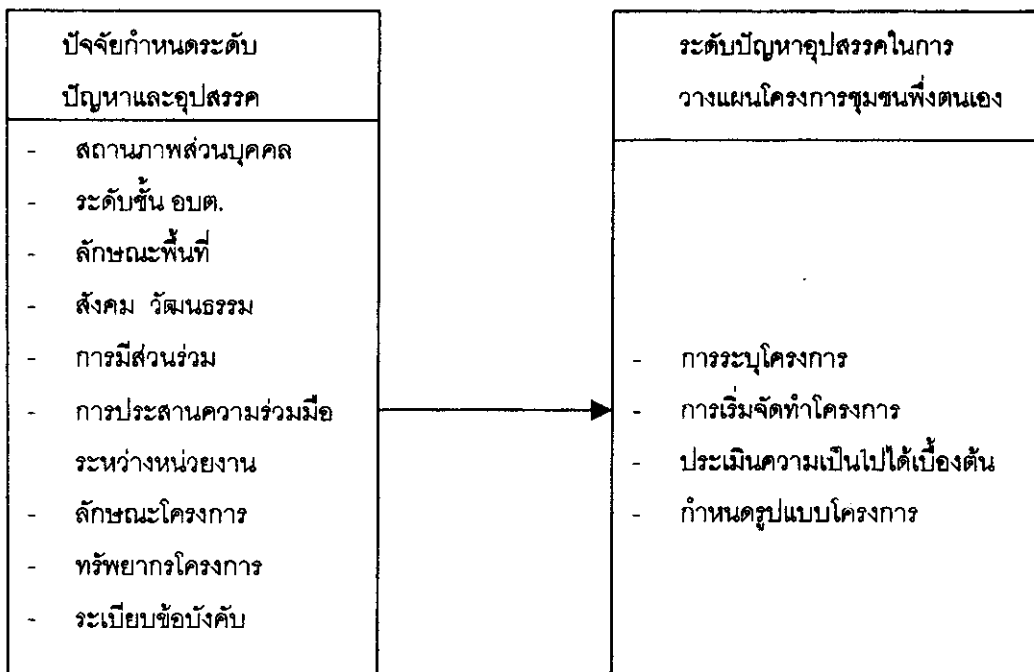
- การระบุโครงการ (project identification)
- การเริ่มจัดทำโครงการ (project formulation)
- การประเมินความเป็นไปได้เบื้องต้น (appraisal)
- การกำหนดรูปแบบโครงการ (design)

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. สถานภาพส่วนบุคคล	4. ลักษณะทางสังคม	7. ลักษณะโครงการ
2. ระดับชั้น อบต.	5. การมีส่วนร่วม	8. ทรัพยากรโครงการ
3. ลักษณะพื้นที่	6. การประสานความร่วมมือ	9. ระเบียบข้อบังคับ

สมมติฐานการวิจัย

สถานภาพส่วนบุคคล ระดับชั้น อบต. และอื่น ๆ (3-9) มีผลต่อการวางแผนโครงการชุมชนพึ่งตนเองขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีรายละเอียดตามแผนภูมิดังต่อไปนี้ :-

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

- ร้อยละ
- ค่าเฉลี่ย
- ค่าโคส-แคว
- t-test
- F-test
- Cheff' test

สรุปท้ายบท สำหรับรายละเอียดในการนำวิธีการและเครื่องมือการวิจัยไปใช้จะปรากฏผลตามข้อมูลในบทที่ว่าด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป